

Bogusław Kotarba

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
„DEMOKRACJA LOKALNA
– DZIAŁANIE I KOMUNIKOWANIE”
RZESZÓW, 4 CZERWCA 2013 R.**

We współczesnych państwach demokratycznych przywiązuje się coraz większą wagę do decentralizacji władzy państwowej i szerszego angażowania społeczeństwa w procesy decyzyjne, jak również samodzielne rozwiązywanie tych problemów, które występują najbliżej samych zainteresowanych. Utrzymanie czy pożądany skądinąd rozwój takiego trendu powoduje zwrócenie uwagi na demokrację w jej lokalnym wydaniu. Analiza funkcjonowania demokracji na tym właśnie poziomie była treścią konferencji naukowej zorganizowanej przez Katedrę Politologii Uniwersytetu Rzeszowskiego, która odbyła się 4 czerwca 2013 r. w sali audytornej Podkarpackiego Urzędu Marszałkowskiego.

W imieniu Przewodniczącej Sejmiku Województwa Podkarpackiego, pani Teresy Kubas-Hul, uczestników konferencji oraz zaproszonych gości powitał Zastępca Dyrektora Kancelarii Sejmiku, dr Rafał Polak, który wyraził zadowolenie, że w rok po zorganizowanych przez sejmik województwa „Dniach Demokracji Lokalnej” (4–6 czerwca 2012 r.) udało się zorganizować konferencję naukową koncentrującą się na tak ważnym obszarze życia społecznego.

Konferencję otworzyła dr hab. Agnieszka Pawłowska, prof. UR, Kierownik Katedry Politologii. Wśród zaproszonych gości obecni byli Wicewojewoda Podkarpacki pani Alicja Wosik oraz prof. dr hab. Sylwester Czopek, Prorektor ds. Nauki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Goście w wystąpieniach podkreślali rolę, jaką odgrywają różnorodne działania podejmowane na poziomie lokalnym, których źródło tkwi z jednej strony w istniejących demokratycznych rozwiązaniach natury instytucjonalno-prawnej, z drugiej zaś w aktywności publicznej. Jednocześnie zwrócili uwagę na potrzebę ciągłego pobudzania i promowania

zaangażowania obywateli w sprawy publiczne i w tym kontekście podkreślili również znaczenie takich wydarzeń jak zorganizowana konferencja naukowa.

Demokracja, również ta lokalna, ma wiele wymiarów, aspektów, stąd też dla osiągnięcia pewnej spójności dyskusji organizatorzy zakreślili dwa obszary, które stały się przedmiotem szczególnego zainteresowania. Były to: komunikowanie polityczne na poziomie regionalnym i lokalnym oraz polityki szczegółowe na poziomie lokalnym, z uwzględnieniem podmiotów, instrumentów oraz sposobów ich wdrażania. W ramach pierwszego obszaru zaproponowano skoncentrowanie się na takich problemach, jak: komunikowanie członków wspólnot lokalnych; specyfika lokalnego dyskursu politycznego; wpływ mediów na kształtowanie regionalnej i lokalnej sfery publicznej; wykorzystanie instrumentów marketingu w kreowaniu wizerunku. Natomiast w drugim obszarze założono dyskusję nad specyfiką polityk lokalnych oraz problematyką funkcjonowania jednostek terytorialnych szczebla lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem podmiotowego i przedmiotowego zakresu polityk szczegółowych; zarządzania sferą publiczną; endo- i egzogenicznych czynników rozwoju lokalnego; form partycypacji obywatelskiej oraz współpracy sektorowej i partnerstw na rzecz rozwoju jednostek lokalnych.

Obrady podzielono na trzy części: plenarną oraz dwa panele. W części plenarnej, którą poprowadziła dr hab. Agnieszka Pawłowska, prof. UR, wystąpienia prelegentów koncentrowały się na wybranych aspektach demokracji lokalnej; jej bezpośrednich formach oraz sposobach partycypacji w lokalnym życiu politycznym. Uczestnicy sesji plenarnej mieli również okazję skonfrontowania polskiej rzeczywistości z przykładami innych państw europejskich.

Dr Tomasz Koziello (Uniwersytet Rzeszowski) wygłosił referat „Demokracja bezpośrednia w Polsce na poziomie lokalnym”, w którym dokonał analizy jej form w ujęciu normatywnym, jak również zaprezentował wykorzystanie tych formalnych możliwości przez społeczeństwo w okresie III Rzeczypospolitej. Kolejne trzy wystąpienia związane były z niezbędnym elementem demokracji na każdym poziomie, jakim są wybory władz. Dr Dominik Sieklucki (Uniwersytet Jagielloński) poddał krytycznej analizie przyjęte w Polsce rozwiązania dotyczące wyborów organów samorządów terytorialnych. W referacie „System wyborczy do organów samorządu terytorialnego a partycypacja obywateli w polityce lokalnej” podkreślił, że przepisy Kodeksu wyborczego są skomplikowane i stawiają szereg wymogów, które niejednokrotnie stają się wręcz barierami i w konsekwencji utrudniają partycypację

w procesach wyborczych obywatelom niezrzeszonym w partiach politycznych. Na rolę partii politycznych w wyborach samorządowych zwrócił również uwagę dr Tadeusz Nowak (Politechnika Białostocka) w wystąpieniu zatytułowanym „Partycypacja partii politycznych w kreowaniu władz samorządowych”. Z kolei dr Monika Sidor przedstawiła referat „Rywalizacja o prezydenturę w największych miastach – zastane elity czy sprawni włodarze” (przygotowany wspólnie z dr Katarzyną Kuć-Czajkowską – obie Autorki z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), który zawierał wyniki badań wyborów organów wykonawczych w największych, liczących ponad 300 tys. mieszkańców, miastach w Polsce w latach 2002, 2006 i 2010. Autorki wskazały również czynniki, które mogą przesądzić o kolejnych wyborczych zwycięstwach urzędujących prezydentów.

W ostatnich latach przywiązuje się w Polsce coraz większą wagę do zwiększania zaangażowania kobiet w życie publiczne. Temu problemowi poświęcone były dwa wystąpienia: dr Justyny Wasil (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), zatytułowane „Aktywność obywatelska kobiet na obszarach wiejskich”, oraz dr Małgorzaty Niewiadomskiej-Cudak (Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie), „Partycypacja wyborcza kobiet w wyborach samorządowych w 2010 r. do Rady Miasta Łodzi i Rady Miasta Krakowa”.

Obrady w części plenarnej zakończyły prezentacje badań dotyczących funkcjonowania demokracji lokalnej w niektórych europejskich państwach. Dr Katarzyna Radzik-Maruszak (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) w referacie „Koncepcja Wielkiego Społeczeństwa w Anglii – założenia i realizacja” przybliżyła uczestnikom zasady *Big Society* oraz efekty wdrażania tego rozwiązania. Dr Anđzelika Mirska (Uniwersytet Warszawski) w wystąpieniu „Demokracja lokalna w Niemczech – kierunki zmian w modelu partycypacji obywatelskiej na poziomie lokalnym” odniosła się do aktualnych tendencji rozwojowych, jakie kształtują się w tym zakresie u naszego zachodniego sąsiada, natomiast dr Izolda Bokszczanin (Uniwersytet Warszawski) skoncentrowała się na rozwiązaniach funkcjonujących we Francji i Włoszech w referacie „Referendum jako instytucja demokracji lokalnej – konkluzje na kanwie doświadczeń francuskich i włoskich”.

W ramach panelu I – „Polityki szczegółowe na poziomie lokalnym. Podmioty – instrumenty – wdrażanie”, prowadzonego przez dra Bogusława Kotarbę (Uniwersytet Rzeszowski), poruszano różne aspekty polityki lokalnej. Wystąpienie mgr Anity Perskiej (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu) dotyczyło identyfikacji i analizy form partycypacji spo-

łecznej. Współautorem wygłoszonego przez nią referatu „Rozwój form partycypacji obywatelskiej na przykładzie działań podejmowanych w Poznaniu” był dr hab. Jacek F. Nowak, prof. UEP. Tej samej sfery życia publicznego dotyczył również referat „Bezpośrednia partycypacja społeczna w sferze oświaty i pomocy społecznej na poziomie gminy”, zaprezentowany przez mgra Mirosława Wątrobę (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu).

Imigrantom traktowanym jako czynnik rozwoju lokalnego poświęcił swoje wystąpienie, zatytułowane „Migranci jako czynnik rozwoju lokalnego: fakty, potrzeby, bariery na przykładzie województwa podkarpackiego”, dr Leszek Baran (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie). Wpływ na rozwój lokalny wywierają również i inne czynniki; dr Grzegorz Panek skupił się na jakości pracy urzędów marszałkowskich w referacie „Ewaluacja pracy kadry administracji regionalnej w zakresie realizacji procesów zarządzania rozwojem Małopolski i Podkarpacia”. Stosunkowo rzadko analizom politologicznym poddawane są kwestie związane z podejmowaniem decyzji dotyczących zagospodarowania przestrzennego uwzględniającego historyczne uwarunkowania. Tej właśnie problematyce poświęcone było wystąpienie dra Grzegorza Kęsika (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) zatytułowane „Modele kształtowania miejskiej przestrzeni historycznej jako przykład polityki publicznej na poziomie lokalnym”.

Kolejne wystąpienia uczestników panelu I dotyczyły polityki rozwoju lokalnego, wykonywania niektórych zadań przez samorządy terytorialne oraz zarządzania w sferze publicznej. Dr Adam Kulczycki (Uniwersytet Rzeszowski) poruszył problemy związane ze stosowaniem partnerstwa publiczno-prywatnego jako instrumentu wspierającego działania inwestycyjne; wygłosił referat zatytułowany „Partnerstwo publiczno-prywatne a rozwój regionalny”. Tematem wystąpienia mgra Grzegorza Wenarskiego (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) był „Wpływ funduszy europejskich na realizację zadań pomocy społecznej w gminie”, natomiast dr Sabiny Sanetry (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie) „Rola samorządu terytorialnego w zakresie rozwoju innowacyjności”. Wystąpienia zakończył mgr inż. Jan Jakielek (NutshellModels.com, Kanada), wygłaszając referat „Strukturalne uporządkowanie” dla usprawnienia zarządzania publicznego i obywatelskiego.

Obradom panelu II – „Komunikowanie polityczne na poziomie regionalnym i lokalnym” przewodniczył dr hab. Wojciech Furman,

prof. UR, który zarazem wygłosił referat „Wymiary kultury dziennikarskiej tygodników lokalnych Podkarpacia”. Autor wykorzystując koncepcję Thomasa Hanitzscha, poddał analizie kulturę dziennikarską wybranych tygodników lokalnych.

Wystąpienia dwóch prelegentów były prezentacją wyników badań międzyuczelnianego zespołu z pięciu krajowych ośrodków akademickich, dotyczących problematyki komunikowania politycznego w toku wyborów. Dr Agnieszka Hess (Uniwersytet Jagielloński) wygłosiła referat „Mediatyzacja wyborów samorządowych”, natomiast dr Bartłomiej Biskup (Uniwersytet Warszawski) – „Profesjonalizacja wyborów samorządowych w Polsce – doświadczenia kampanii 2010 i prognoza na rok 2014”. Na podobnej problematyce koncentrowały się również wystąpienia dr Agnieszki Zaręby (Katolicki Uniwersytet Jana Pawła II w Lublinie), której wystąpienie nosiło tytuł „Kreowanie wizerunku liderów lokalnych na wybranych przykładach”, oraz dra Dominika Szczepańskiego (Uniwersytet Rzeszowski), który zaprezentował referat „Komunikowanie polityczne na przykładzie rywalizacji wyborczej kandydatów na prezydenta miasta Rzeszowa w 2010 roku”.

Na poziomie lokalnym można wykorzystywać różne formy i narzędzia komunikacji, począwszy od tych tradycyjnych, których charakterystyczną cechą jest bezpośrednia styczność nadawcy i odbiorcy komunikatów, do nowoczesnych, wykorzystujących zaawansowane technologie informacyjne. Dr Grażyna Piechota (Krakowska Akademia im. A. Frycza Modrzewskiego) w wystąpieniu zatytułowanym „Komunikowanie się wybranych prezydentów miast na prawach powiatu oraz administracji samorządu w mediach społecznościowych – technologia vs. propaganda” poddała analizie cele wykorzystywania mediów społecznościowych, wybory określonych kanałów informacyjnych przez samorządy i ich liderów, dobór tematyki oraz specyfikę przebiegu komunikowania w mediach społecznościowych. Wykorzystanie mediów przez samorządy terytorialne było również tematem wystąpienia dra Pawła Kucy (Uniwersytet Rzeszowski) zatytułowanego „Nowe media jako narzędzia polityki informacyjnej w samorządzie terytorialnym. Doświadczenia podkarpackie”. Z kolei dr Antoni Chuchła (Pracownia Badań nad Samorządem w Rykach) przedstawił referat „Zebranie wiejskie jako forma komunikowania się władzy lokalnej z mieszkańcami”.

„Integracja lokalna czy globalna? Medialne narzędzia integracji z cudzoziemcami na przykładzie Lubelszczyzny” to tytuł wystąpienia dra Wojciecha Wcisła (Katolicki Uniwersytet Jana Pawła II w Lublinie),

w którym zaprezentował doświadczenia związane ze skutecznym integrowaniem cudzoziemców w społecznościach lokalnych.

Zdecydowana większość wystąpień, zarówno w części plenarnej, jak i panelowej, wywoływała dyskusje, w których uczestnicy wymieniali poglądy i opinie na temat problemów poruszanych w referatach. Z jednej strony potwierdziło to, że prelekcje dotyczyły interesujących i ważkich problemów związanych z demokracją lokalną, z drugiej, że możliwe i wskazane są dalsze badania, które będą nie tylko pogłębioną analizą stanu istniejącego, ale wskażą kierunki pożądanych zmian. Być może okazją do ich zaprezentowania będzie kolejna konferencja naukowa zorganizowana przez Katedrę Politologii Uniwersytetu Rzeszowskiego.